

IISALMI, Huotari, Haapakangas

varhaismetallikautisen
asuinpaikan koekaivaus

S. Vanhatalo 1990

KAIVAUSKERTOMUS

Kohteen nimi: Iisalmi Haapakangas Huotari
Muinaisjäännöstyyppi: varhaismetallikautinen asuinpaikka
Inventointinumerot:

Lääni: Kuopion lääni
Kunta: Iisalmi
Alue: Haapakangas
Kylä: Huotari
Tila, rek.no: Pikku-Hartikka 1:41 (v. 1982)
Paikan nimi: Iisalmi Haapakangas Huotari
Maanomistaja: Hannu Raati
Osoite: Kp 23 /19, (Niiralanniemi)
74120 Iisalmi

Peruskartta: 3341 02 IISALMI, p. 1991

Koordinaatit: x = 7050 55
y = 500 68
z = 89.8 - 91

Rahoittaja: Museovirasto, koekaivausryhmä
Tutkimusaika: 22. - 30.8. 1990
Tutkimustapa: Koekaivaus; tasokaivaus
Tutkimusala / kaivausala: 400 m² / n. 70 m²

Kaivauksenjohtaja: Simo Vanhatalo, fil. yo.
Piirtäjä: Harri Uuksulainen, fil. yo.
Kaivajien lukumäärä: 3 - 4, maanomistajan järjestämiä.

Kaivauslöydöt v.1990: KM 25811: 1 - 18, saviastianpaloja
(asb.sek., osa paloista mustuneita).
Diar. 5. 10. 1990.

Aikaisemmat löydöt: KM 18565, 18901, 21666: 1 - 5.
KuM 5960, 6342, 6488.

C¹⁴-ajoitukset: 2140 ± 140 BP (Hel-303) v.1972.
2760 ± 100 BP (Hel-3057) v.1990.

Valokuvat: f. 96618 - 32, s. 14, luettelo s. 3.
Diat: d. 29242 - 59, luettelo s. 4.

Kartat: Yleiskartta 1:500, A3, s. 7.
Tasokartat ruuduista 202 - 205 / 102 - 105;
taso; 1½, 1:50, A4, s. 8.
Tasokartat ruuduista 198 - 212 / 100 - 106;
tasot; 0, 1 ja 2, A3, s. 9, 10, 11.
Pinta- ja pohjavaaituskartta 1:100, s. 12.
Tervahaudan verkkoprojektio, s. 13.

Karttaotteet: GT 8, 1:200 000, p. 1990, s. 5.
Peruskartta 3341 02 IISALMI, 1:20 000, p. 1991, s. 6.

Aikaisemmat tutkimukset: Tarkastus: C. Carpelan ja M. Huurre 1972.
Tarkastus: C. Carpelan ja A. Siiriäinen 1973.
Tarkastus: Lauri Pohjakallio 1978.
Kaivaus: Anne Vikkula 1982.

Tutkimusperuste: Soranottotarve.

Kohteen kuvaus:

Haapakankaan kaivauskohde sijaitsee noin 9 km länteen Iisalmen kirkosta, kaakko-luode -suuntaisen hiekkaharjanteen pohjoiskärjessä Haapajärven itärannalla. Alueella on runsaasti hiekkakuoppia ja harjun lakiosat on hakattu aukeiksi.

Aikaisemmin paikalta oli löydetty ns. Luukonsaaren keramiikkaa ja useita tulisijojen jäännöksiä. Ne olivat vielä näkyvissä hiekkakuopan reunaprofiiliissa. Tulisijojen lisäksi harjanteen päällä oli useita kuoppia, joista ainakin yksi voitiin määrittää tervahaudaksi.

Tutkimusmenetelmät:

Hiekkakuopan reunan ehjälle tasanteelle rajattiin 4 - 5 x 12 m suuruinen kaivausalue. Kaivamiseen käytettiin lapiota ja tärkeimmissä kohdissa kaivauslastaa. Tämän lisäksi lähiympäristön hiekkakuoppien ja ojien profiilit tarkastettiin. Tervahautaan kaivettiin kapea koeoja, tämän lisäksi hauta vaaittiin. Kaivausalue voitiin maanomistajan luvalla jättää peittämättä.

Tutkimustulokset:

Tärkein löytöaineisto koostui ohutseinäisistä, asbestisekotteisista saviastianpaloista.

Kaivausalueelta löytyi muutamia tulisijoja ja likamaaläikkiä (ks. tasokartat s. 8 - 11). Tulisijasta 203.9 / 103.5, tasosta 2 (Z = 90.31) otettiin hiiltä C¹⁴-ajoitusta varten. Ajoitustulokseksi saatiin 2760 BP (810 e. Kr.), joka on 620 vuotta vanhempi kuin vuoden 1972 ajoitustulos. Nyt tämän toisen ajoituksen perusteella voidaan paikka ajoittaa pronssikaudelle. Nokimaa-alueilla oli runsaasti sirpalekiviä, jotka olivat hajonneet kuumuuden vaikutuksesta. Kulttuurikerros oli yleensä melko ohut, noin 5 - 15 cm. Pintamaa oli paikoitellen kuorittu, mikä on myös aiheuttanut kulttuurimaa- ja nokiläikkien leviämistä.

Kaivausten jälkeen paikka vapautettiin rauhoituksesta ja hiekanotto voitiin aloittaa.

Simo Vanhatalo

Helsingissä 18.3. 1994

Simo Vanhatalo

Valokuvaluettelo:

kuvaaja S. Vanhatalo

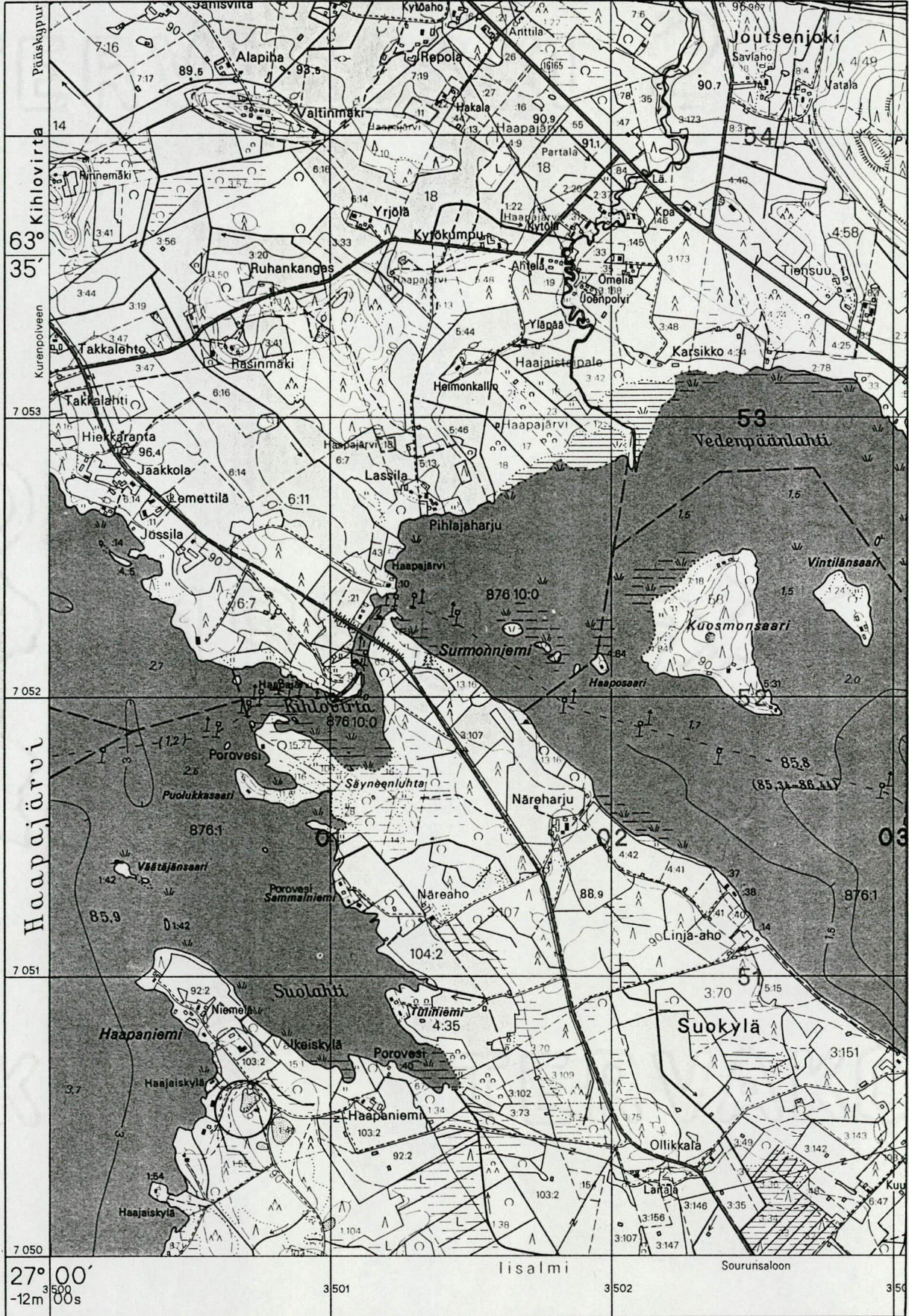
- kuvan / negatiivin numero: aihe:
- k.1 - 6 / f.96618 - 23 Panoraamakuva tutkimusalueesta, kuvattu idästä, kaakosta ja etelästä..
- k.7 / f.96624 Kaivausalue, taso ½ - 1, kuvattu etelästä.
- k.8 / f.96625 Kaivausalue, taso 1½ - 2, kuvattu etelästä.
- k.9 / f.96626 Tulisija ruudussa 202 / 103, taso 1½, kuvattu lännestä.
- k.10 / f.96627 Kaivausalue, kuvattu kaakosta.
- k.11 / f.96628 Nokimaaläikkä ruudussa 205 / 101, taso 1½ - 2, kuvattu lännestä.
- k.12 / f.96629 Nokimaaläikkä ruudussa 204 / 100, taso 2, kuvattu lännestä.
- k.13 - 14 / f.96630 - 31 Tervahauta, kuvattu etelästä.
- k.15 / f.96632 Hiekkakuopan reunassa oleva tulisijan profiili, kuvattu idästä.
- k.16 / f.96633 Tervahauta, kuvattu etelästä.

Dialuettelo:

kuvaaja S. Vanhatalo

- d. 29242 Tutkimusalue, kuvattu idästä.
- d. 29243 Tutkimusalue, kuvattu itäkaakosta.
- d. 29244 Tutkimusalue, kuvattu kaakosta.
- d. 29245 Tutkimusalue, kuvattu etelästä.
- d. 29246 Tutkimusalueen itäpuolella oleva hiekkakuoppa, kuvattu lännestä.
- d. 29247 Kaivausalue, taso ½ - 1, kuvattu etelästä.
- d. 29248 Kaivausalue, taso 1½ - 2, kuvattu etelästä.
- d. 29249 Kaivausalue, kuvattu kaakosta.
- d. 29250 Kaivausalue aamusumussa, kuvattu kaakosta.
- d. 29251 Tulisija ruudussa 202 / 103, taso 1½, kuvattu lännestä.
- d. 29252 Nokimaaläikkä ruudussa 201 / 101, taso 1½ - 2, kuvattu lännestä.
- d. 29253 Nokimaaläikkä ruudussa 204 / 100, taso 2, kuvattu lännestä.
- d. 29254 Sama.
- d. 29255 Tervahauta, kuvattu etelästä.
- d. 29256 Piirtäjä Harri Uuksulainen seisoo tervahaudassa, kuvattu etelästä.
- d. 29257 Tervahauta, kuvattu etelästä.
- d. 29258 Hiekkakuopan reunassa oleva tulisijan profiili, kuvattu idästä.
- d. 29259 Kaivausalueen lähiympäristöä.

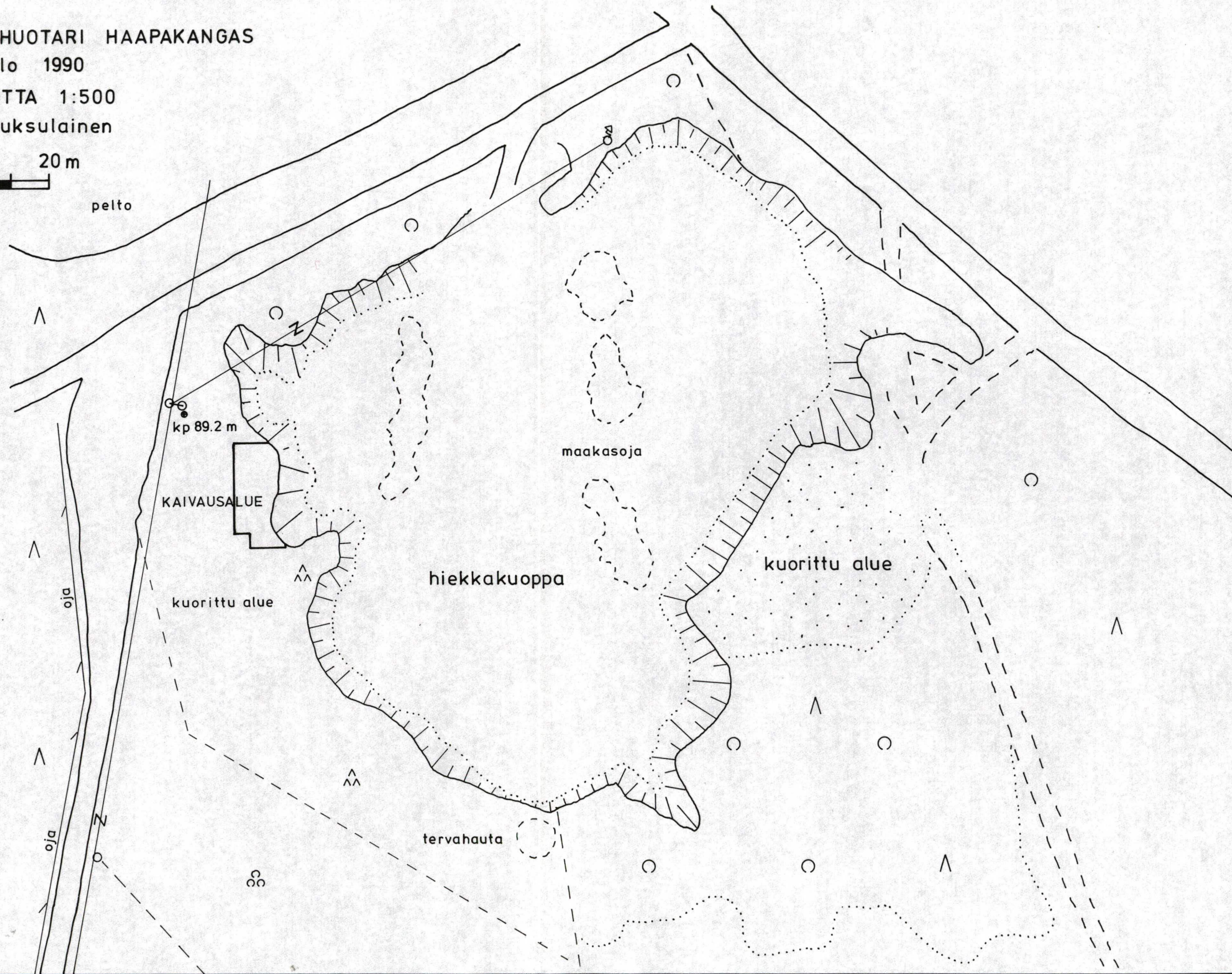
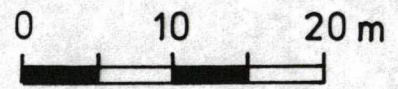

IISALMI HUOTARI HAAPAKANGAS

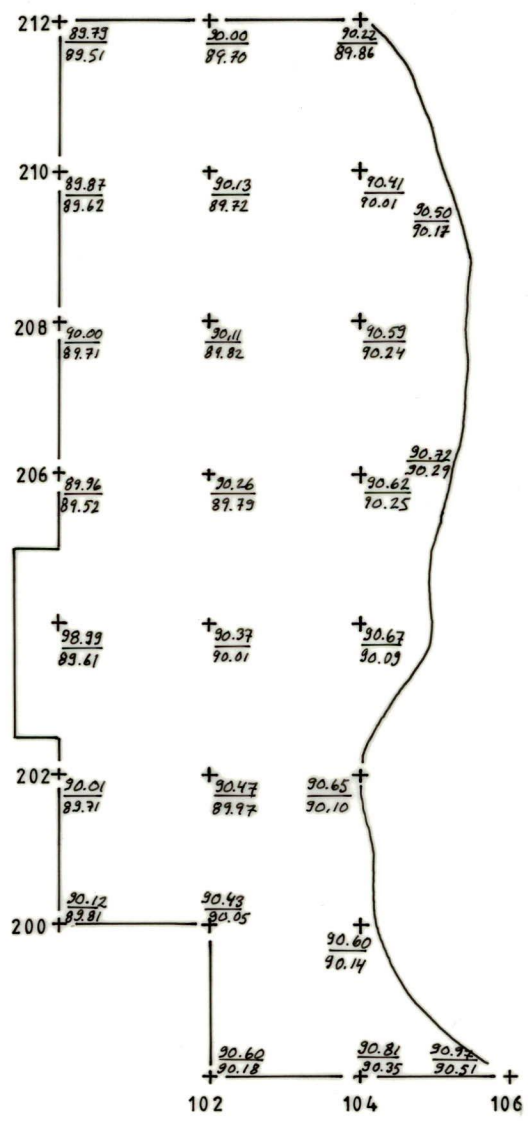
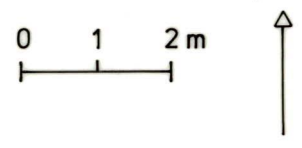
S. Vanhatalo 1990

YLEISKARTTA 1:500

piirt. H. Uuksulainen

IISALMI HUOTARI HAAPAKANGAS
S. Vanhatalo 1990
pinta- ja pohjavaaituskartta 1:100
piirt. H. Uuksulainen

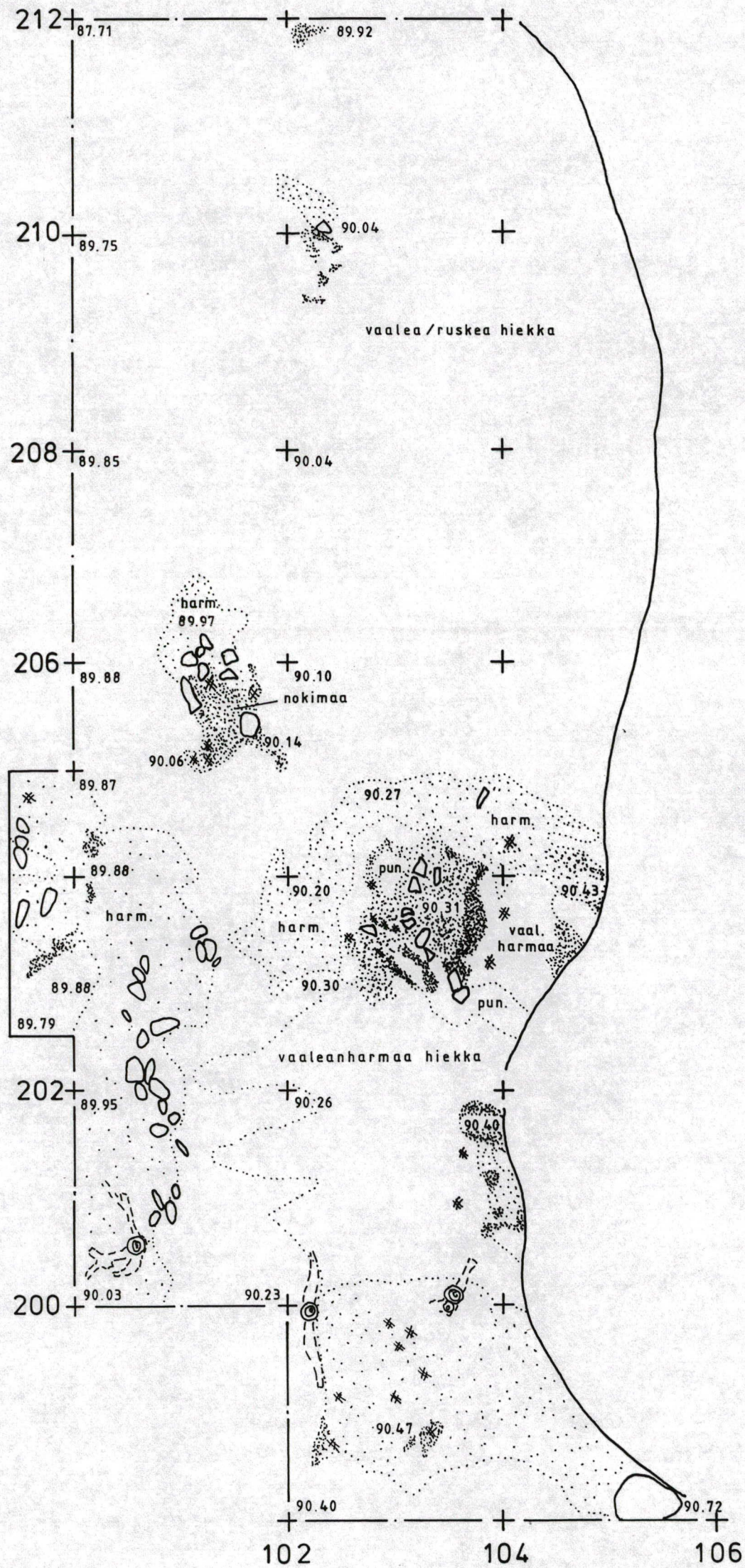
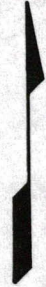
IISALMI HUOTARI HAAPAKANGAS

S. Vanhatalo 1990

TASO 2 1:50

piirt. H. Uuksulainen

0 1 2 m

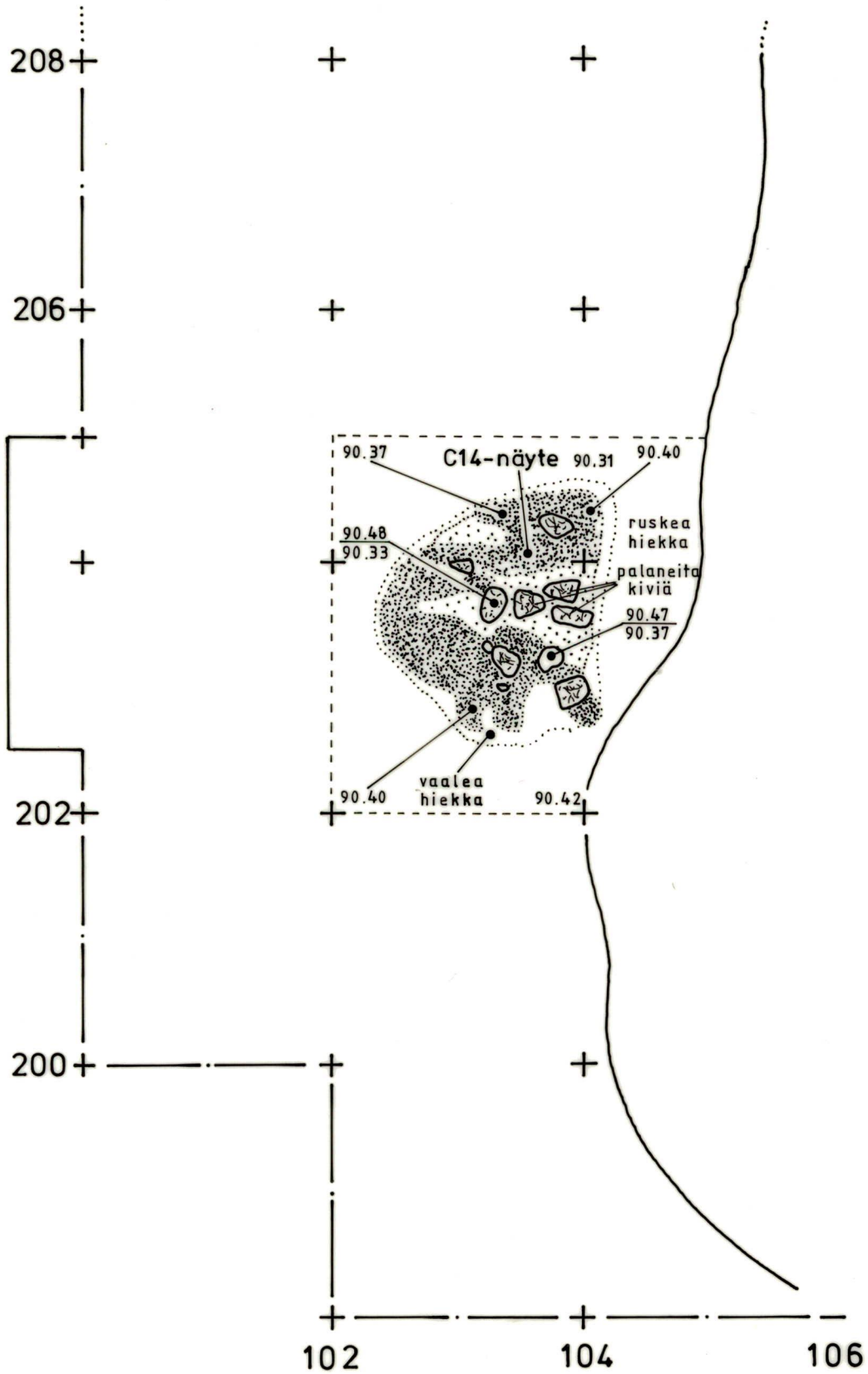

IISALMI HUOTARI HAAPAKANGAS

S. Vanhatalo 1990

TASO 1.5 1:50

piirt. H. Uuksulainen

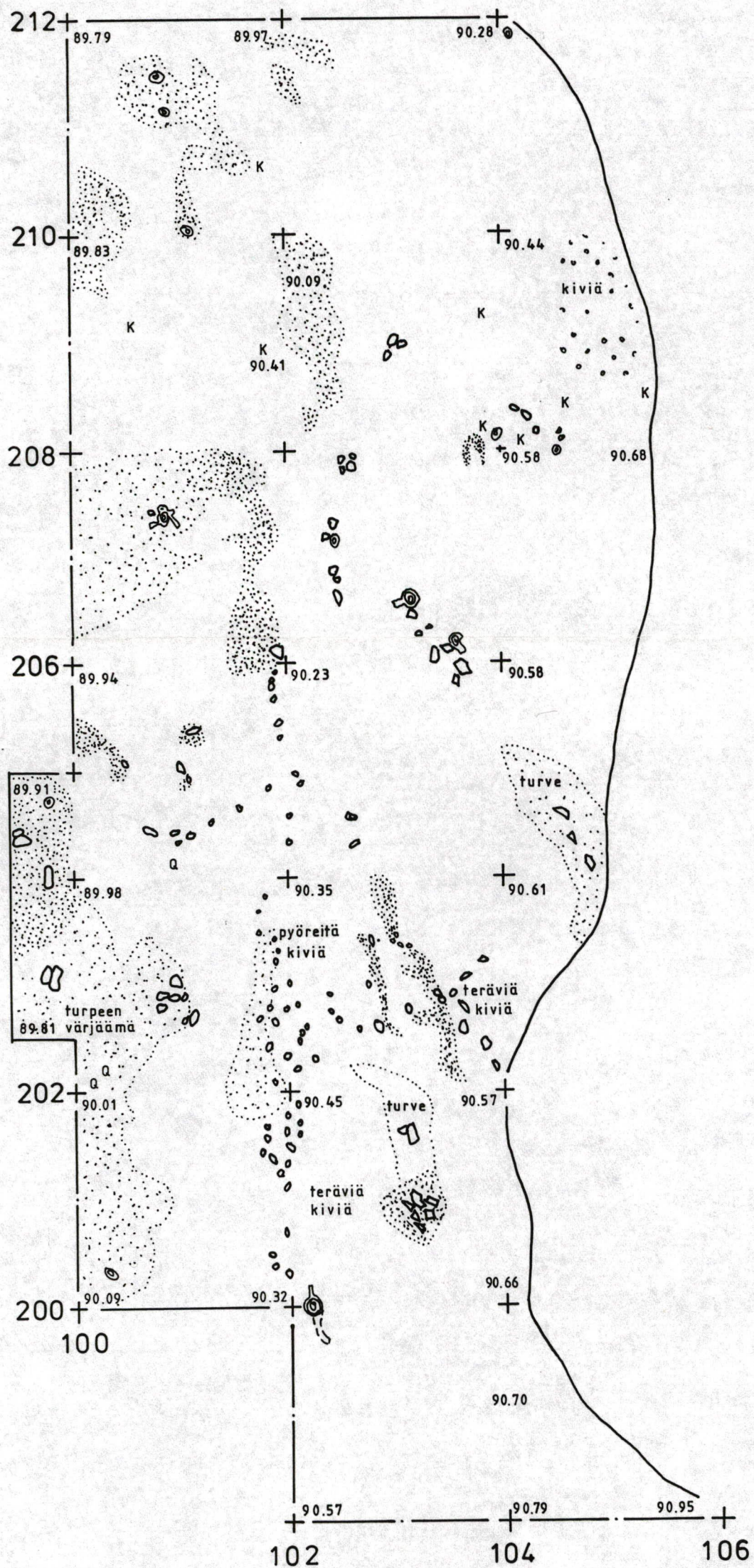
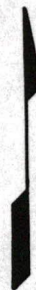
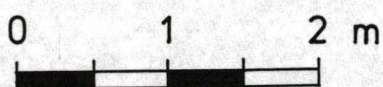

IISALMI HUOTARI HAAPAKANGAS

S. Vanhatalo 1990

TASO 0 1:50

piirt. H. Uuksulainen

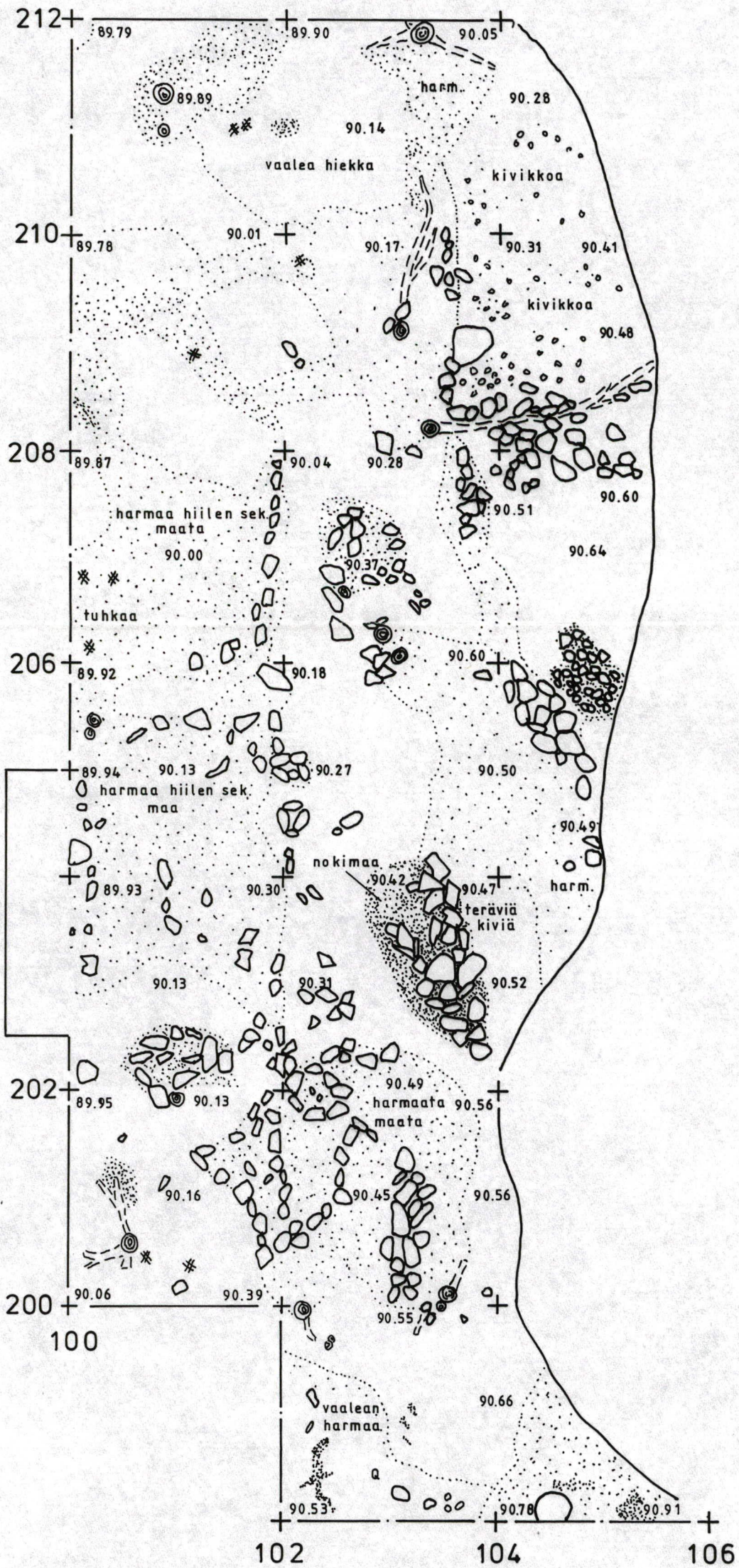
IISALMI HUOTARI HAAPAKANGAS

S. Vanhatalo 1990

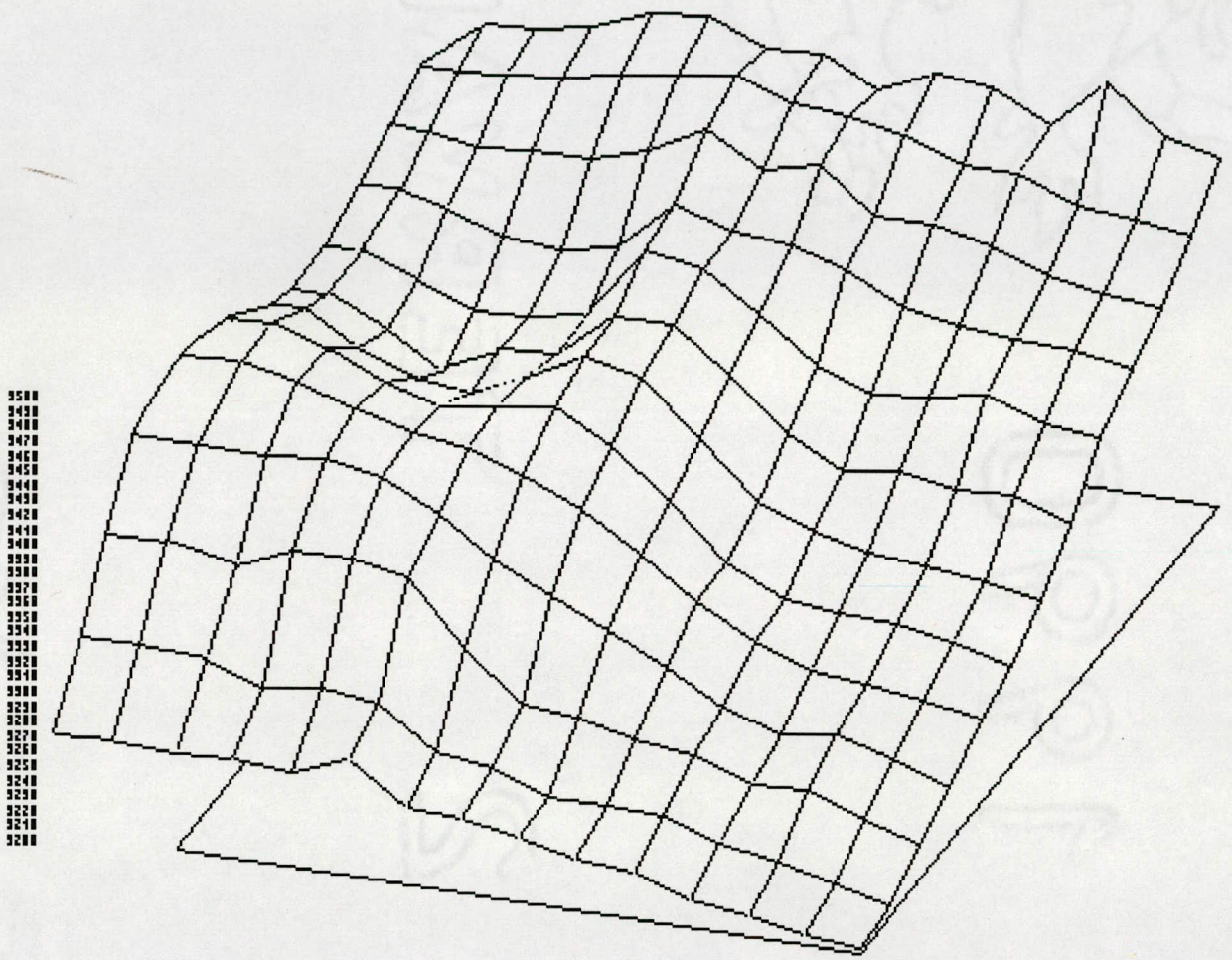
TASO 1 1:50

piirt. H. Uuksulainen

0 1 2 m

Iisalmi Huotari Haapakangas: tervahauta

KUVA 1-3. F. 96618-20

PANO RAAMA TUTKIMUSALUEESTA, KUVATTU LÄNNESTÄ POHJOISEEN.

KUVA 7. F. 96624

KAIVAUSALUE, TASO 1, KUVATTU ETELÄSTÄ.

KUVA 8. F. 96625

KAIVAUSALUE, TASO 2, KUVATTU ETELÄSTÄ.

KUVA 4-6. F. 96621-23

PANORAAMA TUTKIMUSALUEESTA, KUVATTU LÄNNESTÄ POHJOISEEN.

KUVA 9. F. 96626

TULISIJA RUUDUSSA 202/103, TASO 1½,
KUVATTU LÄNNESTÄ.

KUVA 10. F. 96627

KATVAUSALUE, VAS. PIIRTÄJÄ HARRI UK-
SULAINEN, KUVATTU KAAKOSTA.

IISALMI Huotari Haapakangas S. Vanhatalo 1990

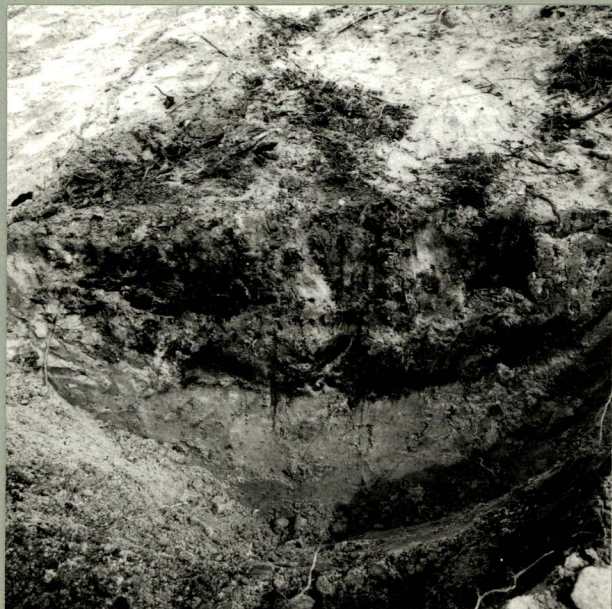
KUVA 11. F. 96628
NOKIMAALÄIKKÄ RUUDUSSA 204/101, Taso 1½,
KUVATTU LÄNNESTÄ.

KUVA 12. F. 96629
NOKIMAALÄIKKÄ RUUDUSSA 204/101, Taso 1½-2,
KUVATTU LÄNNESTÄ.

KUVA 13-14. F. 96630-31
TERVAHAUTA, KUVATTU ETELÄSTÄ.

KUVA 15. F. 96632
HIEKKA KUOPAN REUNASSA OLEVAN TULISIJAN
PROFIILI, KUVATTU IDÄSTÄ.

KUVA 16. F. 96633
TERVAHAUTA, KUVATTU ETELÄSTÄ.